

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji

Data posiedzenia: 2 września 2015 r.

Nr posiedzenia: 298

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji Michał Seweryński.

Porządek posiedzenia: 1. Rozpatrzenie „Raportu z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2014 rok”.

W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Kazimierz Kutz, Robert Mamątow, Bohdan Paszkowski, Aleksander Pociąg, Jan Rulewski, Michał Seweryński, Aleksander Świeżykowski,

- goście, m.in.:
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych:
  - podsekretarz stanu Artur Nowak-Far ze współpracownikami,
- Ministerstwo Sprawiedliwości:
  - zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Agnieszka Dąbrowiecka,
  - naczelnik Wydziału ds. Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Urszula Szafrąska,
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych:
  - dyrektor Departamentu Kontroli, Skarg i Wniosków Danuta Głowacka-Mazur,
- Prokuratura Generalna:
  - zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Beata Hawlacz,
- Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich:
  - dyrektor Zespołu Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego Mirosław Wróblewski,
- Naczelna Rada Adwokacka:
  - przewodniczący Komisji Praw Człowieka Mikołaj Pietrzak,
  - członek Komisji Praw Człowieka Małgorzata Mączka-Pacholak,
- Krajowa Rada Sądownictwa:
  - członek Katarzyna Gonera,
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka:
  - koordynator programu „Monitoring procesu legislacyjnego w obszarze wymiaru sprawiedliwości” Barbara Grabowska-Moroz.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1. Przewodniczący komisji Michał Seweryński wskazał, iż raport jest ważną informacją, ponieważ istnieją krytyczne opinie na temat wykonywania przez Polskę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC).

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Artur Nowak-Far przedstawił główne wnioski raportu, którego celem jest upowszechnienie informacji na temat działań rządu i innych instytucji w zakresie implementacji wyroków trybunału. Zaprezentował dane

statystyczne oraz zasygnalizował problemy systemowe. Dane statystyczne w raporcie wskazują, że działania podmiotów krajowych zaangażowanych w wykonywanie wyroków ETPC przynoszą pozytywne efekty, o czym świadczy przede wszystkim rosnąca z roku na rok liczba orzeczeń uznawanych przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonane przez Polskę, jak również malejąca liczba nowych skarg wnoszonych przeciwko Polsce, które po wstępnej weryfikacji w Kancelarii ETPC zostają przydzielone składom orzekającym. Minister podkreślił, że liczba skarg wniesionych przeciwko Polsce i zawisłych w trybunale od kilku lat wykazuje tendencję spadkową. Co prawda w 2014 r. odnotowano, iż w ETPC znajdowało się więcej polskich skarg niż w roku poprzednim, dane te nie oznaczają jednak, że zasadnych skarg wpływa więcej, bo są to skargi, które zostały wniesione w poprzednim okresie sprawozdawczym, ale nie zostały rozstrzygnięte przez ETPC (są to głównie skargi na przewlekłość postępowań karnych i cywilnych). Zwiększa się również zaangażowanie polskich sądów i trybunałów, w szczególności Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego, które podjęły inicjatywę tłumaczenia i publikacji orzeczeń ETPC, wydanych także w sprawach przeciwko innym państwom. Przedstawiciele tych podmiotów biorą udział w posiedzeniach międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, którego zadaniem jest usprawnienie procesu wykonywania wyroków w Polsce. Aktywnym uczestnikiem posiedzeń zespołu jest również Krajowa Rada Sądownictwa. Minister zaznaczył, że pomimo tych pozytywnych wyników statystycznych konieczne są dalsze działania na rzecz skutecznej egzekucji pozostałych orzeczeń ETPC, znajdujących się pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy, oraz działania mające na celu zapobieganie powstaniu nowych naruszeń praw człowieka. Polska znajduje się wśród dziewięciu państw z największą liczbą niewykonywanych orzeczeń ETPC (głównie ze względu na przewlekłość postępowań), należy więc zwiększyć wysiłki, ażeby wykonywać te orzeczenia. Ważna jest również poprawa praktyki funkcjonowania sądów – należy przyspieszyć postępowania lub przeprowadzić systemowe zmiany przepisów. Kolejnym elementem jest potrzeba ścisłej współpracy trzech władz: ustawodawczej, sądowniczej i wykonawczej, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów.

Przedstawiciel Naczelnej Rady Adwokackiej, mecenas Mikołaj Pietrzak, zaznaczył, że wnioski tego gremium w zakresie wykonywania wyroków przez Polskę są mniej optymistyczne niż te przedstawione przez ministerstwo. Wskazał przy tym, że istniejące rozwiązania prawne dotyczące m.in. przestępców szczególnie niebezpiecznych oraz dostępu nieletnich podsądnych do obrońców powinny zostać zmodyfikowane.

Nawiązując do wypowiedzi przedstawiciela NRA, Barbara Grabowska-Moroz z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka również zwróciła uwagę na potrzebę przeprowadzenia reformy w zakresie prowadzenia spraw sądowych dotyczących nieletnich. Dodała, że dużym problemem pozostaje przewlekłość postępowań sądowych, a Polsce trudno będzie wykonać wyroki trybunału dotyczące tej kwestii.

W dyskusji senator Jan Rulewski podkreślił potrzebę większego dostępu do akt w postępowaniu lustracyjnym, a senator Kazimierz Kutz zwrócił uwagę na problem tymczasowych aresztowań, często przedłużających się do kilku lub kilkunastu miesięcy.

Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej w Prokuraturze Generalnej Beata Hawlacz, odnosząc się do wypowiedzi senatora Kazimierza Kutza, zaznaczyła, że liczba aresztowań tymczasowych w ciągu ostatnich lat zmalała o 45% (z 31 tysięcy w 2007 r. do 17 tysięcy w 2014 r.).

Konkludując debatę, przewodniczący komisji stwierdził, że raport byłby bardziej wartościowy, gdyby precyzyjniej ujmował sugestie, co konkretnie należy zmienić bądź poprawić w systemie prawnym, aby sprawniej wykonywać wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Konkluzja: Komisja zapoznała się z „Raportem z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2014 rok”.